

Leesstrategieën onderwijzen in groepen

1 januari 1992

Auteur: Roos Geerse

Volume: 23

Nummer: 1

Pagina's: 2-6

Documenten

- [moer_jrg23_002.pdf](#)

roos geerse wil horen in de beschreven les komen de leerlingen niet tot reflectie omdat ze de vragen van de docent interpreteren als de controlevragen die ze gewend zijn te krijgen leesstrategieën een aantal auteurs wijst erop dat de leerlingen voor ze leesstrategieën kunnen leren onderwijzen in groepen gemotiveerd moeten zijn om de betreffende leertaken uit te voeren ludo verhoeven wil daarom functionele taken addie gerritsen 1990 en remko van loon mart visser 1990 pleiten voor interessante teksten ik zou roos geerse huldigt de opvatting dat de leestaak in daaraan toe willen voegen dat de leerling in de z n geheel moet worden onderwezen zij schetst eerste fase van het onderwijs in leesstrategieën haar ideeën en doet verslag van de lessen die zij ook nog teksten zou moeten krijgen over een samen met haar collega uitgetoetst heeft onderwerp waar hij of zij goed in thuis is strategieën leer je nu eenmaal sneller als je een redelijke kennis hebt van het domein waarop je bent van wendel de j oode beschreef in moer de strategieën toe moet passen de voorkennis 1990 5 zijn pogingen om twee zwakke brug en interesses van leerlingen verschillen echter klas leerlingen in zes lessen leesstrategieën bij nogal daarom lijkt het mij gewenst op deze te brengen het was hem tegengevallen de punten te differentiëren leerlingen kunnen leerlingen zagen vaak niet wat hij hen wilde dan werken met een tekst die ze zelf gekozen laten zien hij vroeg hen bij voorbeeld hoe de hebben en aan een doel dat ze zelf gekozen heb schrijver verpakt had wat hij wilde koop deze ben de kans dat ze de tekst dan ook actief gaan produceren daarop kreeg hij het antwoord lezen wordt zo een stuk groter hoe je zou in doosjes de auteur vroeg dan ook de lezers kunnen differentiëren naar interesse en voor van moer of zij misschien andere snellere we kennis schets ik in voorbeeld zie pag 3 gen wisten om leerlingen strategisch te leren bij het onderwijzen van leesstrategieën moet lezen inmidde l s heb ben al velen gereageerd op je dus de schoolse manier van communiceren zijn artikel proberen te vermijden en zoeken naar interesse van hen elsrutten 1990 stelt dat het sante en functionele leestaken maar hoe kan je onderwijzen van strategieën altijd wel een zaak het onderwijs in leesstrategieën nu in concreto

van lange adem zal blijven dat ben ik met haar vorm geven in de meest uitgewerkte suggesties het toepassen van strategieën eist name ties die van elsrutten en remko van loonlijk van leerlingen dat ze zelfhun leerhandelin mart visser is het uitgangspunt dat de taak zo gen bekijken en sturen endar is niet eenvoudig complex is dat deze aanvankelijk alleen in te onderwijzen en waarschijnlijk nog minder deelvaardigheden kan worden onderwezen eenvoudig te toetsen het lijkt bij voorbeeld dit betekent dat de strategieën tijdelijk het doel veel makkelijker om leerlingen vragen te stel van het leren zijn in plaats van een middel bijlen en hun antwoord daarop te beoordelen dan het lezen het lijkt mij nogal moeilijk om leer te bewerkstelligen en te controleren dat ze de lingen daarvoor te blijven motiveren daar relevante vragen zelf formuleren en goed be komt nog bij dat het vaak moeilijk is om leer antwoorden dit zal ook de reden zijn dat er in lingen zover te krijgen dat ze geïsoleerd geleer het onderwijs zo weinig aandacht is voor meta de strategieën verderop in het leerproces op de cognitieve activiteiten zoals ludoverhoeven juiste momenten ook daadwerkelijk gebruik opmerkt in moer 1990 5 maar is het eigenlijk ken ludo verhoeven stelt in zijn reactie dat het wel zo gemakkelijk om leerlingen door middel leesonderwijs beter zou moeten voortbouwen van vragen tot de gewenste inferenties te brengen op de mondelinge taalvaardigheden maar hij gen erik blankesteijn en bart van der leeuw geeft niet aan hoe dat zou moeten 1991 laten zien dat een docent in een onderik wil hieronder een programma beschrijven wijsleergesprek soms behoorlijk moet studeren waarin inderdaad gebruik gemaakt wordt van om uiteindelijk het antwoord te krijgen dat hij de mondelinge taalvaardigheid die leerlinge n 2 moer 1992 iverse is mogelijk omdat het een procedure neemt de leerlingen een vragenlijst af om te achterhalen treft die op alle informatieve teksten toegepast over welke onderwerpen ze graag lezen en van welke kan worden samen met karin brouwer heb ik onderwerpen ze veel afweten neem bij voorbeeld deze het programma uitgeprobeerd bij leerlinge n categorieën van de groep 8 van een basisschool actualiteit cultuur lezen en d oor te praten muziek mensen en hun relaties de meest natuurlijke manier van communiceren is met elkaar praten over alledaagse dingen sport op school wordt echter op een andere manier te chnieken over andere onderwerpen gep raat dan in het dagelijks leven de taal van de school is meer 2 bekijk van elke leerling over welke categorieën onderb oekentaal dan spreektaal daarom hebben werpen hij of zij graag leest en van welke categorie veel leerlingen moeite zich deze mondelinge onderwerpen hij of zij veel afweet taalvaardigheid eigen te maken het is echter een van de belangrijkste doelen van de school 3 maak groepjes van vier leerlingen die in dezelfde cate dat leerlingen net zo leren denken en communie en zijn ingedeeld niceren als er in de wetenschap of de beroeps praktijk gecommuniceerd wordt om dat doel 4 laat elk kind een tekst meenemen of kiezen over een te bereik en is een goede leesvaardigheid nodig onderwerp uit de betreffende categorie en elk groepje leerlingen moeten door het lezen van zake lijke krijgt dus vier teksten teksten kennis opdoen en die ook leren gebruiken om hen die kennis te laten verwerken 5 laat elk groepje opschrijven waarom ze een van deze en toepassen zou echter ook het praten over de vier teksten gaan lezen laat hen bij voorbeeld kiezen onderwerp en die de school wil

onderwijzen uit de volgende alternatieven meer getraind moeten worden. Het is immers we willen weten of goed is of niet is in de klas we willen een werkstuk maken over bij het ontwikkelen van ons programma we moeten de teksten voor hebben we lezen opgevat als een vorm van we willen antwoord op de volgende vraag communiceren als je actief leest ga je in gesprek met zowel de auteur als jezelf tijdens laat elk groepje opschrijven tot welk produkt het lezen het lezen denk je dingen als dit moet ik nog moet leiden laat hen bijvoorbeeld kiezen uit de volgende beter lezen wat een onzin dit doet me volgende alternatieven denk en aan zeg toch gewoon wat je belijst met punten doelt u hoe actiever je leest hoe explicieter dit eindoordeel gesprek wordt naarmate je je gedachten lijst met ideeën meer bewust bent zoals wanneer je ze pro onthoudplan beurt te verwoorden worden ze tastbaarder antwoord op de volgende vraag het worden dan als het ware objecten waar naar je kunt kijken en die je kunt manipuleren voorbeeld i manier om te differentieren naar op die manier verwerf je bruikbare kennis interesse en voorkennis veel leerlingen proberen hun gedachten niet uit zichzelf expliciet te maken ze kunnen hebben door aan te sluiten bij de manier waar misschien wel communiceren over het onderwerp op deze in het dagelijks leven communiceren is werp maar ze doen dat niet tijdens het lezen of de kans bovendien klein dat ze verval len in de ze brengen hun eigen kennis ervaringen en manier van communiceren zoals dat vaak gemeeningen niet in verband met de informatie beurt in een onderwijsleergesprek de leestask in de tekst ze zullen en daardoor maar weinig wordt bij deze methode niet op gedeeld in apart verbanden leggen tussen de verschillende elementen vaardigheden differentiatie naar intenten van de tekst ons idee was dat deze 1992 in 3 leerlingen veel meer gedachten met betrekking we lieten de leerlingen werken in heterogene tot een tekst zullen expliciteren wanneer ze met groepjes van vier elk van hen moest een van anderen over die tekst praten dan wanneer ze de vier bovengenoemde activiteiten voor zijn in hun eentje met de tekst aan de slag moeten rekening nemen elk kind kreeg dus een rol de goede lezers kunnen bij een dergelijk regelaar voorspeller vragensteller of samen groepsgeprek fungeren als model vatter dit garandeerde niet alleen dat in het onze opzet was dat leerlingen de leesstrategieën alle strategieën gebruikt werden maar tegelijk die we wilden onderwijzen eerst in ook dat alle leerlingen aan de beurt kwamen groepsverband en vervolgens individueel toe de regelaar moest ervoor zorgen dat een aantal leerden passen anders dan bij de methode stappen werd afgewerkt daardoor werd het waarbij leestaak wordt opgedeeld in een aantal leesproces gefaseerd wat de leerlingen precies apart te onderwijzen deeltaken leren de leer moesten doen is weergegeven in voorbeeld 2 lingen bij een dergelijke opzet de strategieën zie pag 5 vanaf het begin in samenhang en doelgericht in de eerste ronde moest de voorspeller een uit te voeren voorspelling doen over de tekst waarvan de het idee dat hogere mentale processen zich leerlingen alleen de titel kopjes en illustraties ontwikkelen in interactie met andere mensen konden zien in de tweede ronde werd er steeds en na verloop van tijd verinnerlijkt worden een stukje gelezen en daarna bediscussieerd komt oorspronkelijk van de sovjet psycholoog het was de taak van de vragensteller het ge

vygotsky hij is dan ook een van de inspiratie spreker op gang te brengen en gaande te houden bronnen geweest voor brown palincsar de samenvaster vatte daarna samen en de 1989 die een experiment hebben gedaan met voorspeller deed een voorspelling over het het onderwijzen van leesstrategieën aan zwak volgende stukje er moest wel consensus beke leerlingen ze lieten hen net zoals karin en reikt worden over de samenvattingen en de ik in groepjes over een tekst praten hun re voorspellingen voor er overgegaan mocht sultaten waren veelbelovend misschien zelfs worden naar de volgende stap we hadden de te mooi om waar te zijn overigens is er in het leerlingen verder nog een leesdoel gegeven de algemeen voor het cooperatief leren een sterk bedoeling was dat ze tijdens de tweede ronde groeiende belangstelling op dit moment in de en in de derde ronde daarnaar terug zouden onderwijskunde niet alleen in nederland maar koppelen zeker ook daarbuiten wij hebben alleen nog maar de eerste lessen van het nog verder te ontwikkelen programma het programma uitgeprobeerd in de rest van dat programma zal aandacht geschonken moeten worden aan met het door ons ontwikkelde programma de verinnerlijking van de geleerde leesstrategieën wilden we de volgende leesstrategieën aanleiden ren voorspellen e e n gesc hikt e m eth o de voor zwa kke l eze r s verhelderen vergelijken van tekstuele en buitentekstuele in dit onderzoek hebben slechts twee groepjes gegevens uit groep 8 gedurende twee lessen met het samenvatten programma gewerkt er valt dus nog niets te monitoren het proces in de gaten houden zeggen over het effect van deze manier om deze strategieën wilden we de leerlingen leesstrategieën te onderwijzen wel kunnen we aanleren door hen naar aanleiding van een in zijn algemeenheid zeggen dat de leerlingen tekst vier dingen te laten doen voorspellen goed uit de voeten konden met de instructie en vragen stellen samenvatten en regelen we lie het leuk vonden om met de taak bezig te zijn ten hen vragen stellen in de hoop dat dat zou een belangrijke vaststelling was dat de leerleiden tot verheldering van de tekst en vergelijken weinig moeite deden om tot een werking van tekstuele en buitentekstuele gegekelijk goede gezamenlijke interpretatie van de vens regelen was de term waarmee we de tekst te komen met name de allochtone kin monitorfunctie aanduiden deren begrepen de tekst soms niet goed som 4 moer i99a i riaal aan h et ontwikkelen waarmee deze en an eerste rond e dere problemen zich hopelijk in n min d ere m ate l ee s de eerste bladzij de probe er te bedenken waar d e voordoen we verwac h ten echter niet dat d eze r e st van de te k st ove r zal gaan methode ooit snel le resu ltaten o p zal l everen de voorspeller zegt wat er volgens hem of haar in de de leerlingen die wij gezien he b ben zouden rest van de tekst zou kunnen staan zelfs ext ra t raining moeten hebben onder bek ij k eerst met e l kaar of e r n og i e ts aan deze voor meer in h et samenwerken een ander probleem spelling veranderd moet worden daarna mogen de bij deze methode is dat het groepswerk moei anderen hun voorspel l ingen geven lijk te beoordelen is pas nadat een vaardig heid de samenvatter schrijft de voorspellingen op deze verinnerlijkt is kan deze individuee l getoetst moet wel eerst zeggen wat hij of zij op gaat sch rijven worden daartegenover staat dat je als docent wel een indruk krijgt van het denkproces ter tweede rond e wijl je bij schriftelijk toetsen bijna alleen het sla de bladzijde om en lees het volgende stukje produkt kunt beoorde len de vragen-

steller stelt een vraag daarna gaat de hele een voordeel van deze methode is dat er veel groep over het stukje praten vergeet het leesdoel niet mondeling en schriftelijk taalvaardigheden de samenvatter vertelt in het kort wat er gezegd is de tege l i j k geoefend kunnen worden b o vendien anderen moeten de samenvatter helpen als die dingen is het mogel i j k en naar onze mening ze lfs vergeet wensel i j k deze leesmeth ode te integreren met bek i j k met elkaar of ju llie genoeg over het stukje ge het stel onderwijs en het onderwijs in de zaak praat hebben denk aan het leesdoel vakken ook voor het schrijven en lere n van de samenvatter geeft een nieuwe samenvatting als informatieve te k sten is het nodig om te kunnen jull ie die goed v inden schr ijft hij of z ij de samenvatting communiceren op een manier die gebruikelijk op is in de wetenschap en de beroepspraktijk een de voor-speller doet een voorspel ling over het volgende ander voordeel van deze methode is dat de stukje leerl ingen veel moge l i j kheden hebben el kaar praat over deze voorspel ling denkt iedereen dat de te helpen zo hoeven slimme leerl ingen zich voorspelling u it zou kunnen komen heeft iemand an niet te verve len en krijgen zwakkere l eerlin ders nog een andere voorspelling gen meer en sneller feedbac k dan bij klassi kale doe alle stappen van deze ronde nu voor het volgende instructie stukje als jullie al l e stukjes al gedaan hebben ga dan ons belangrijkste doel was echter een manier naar de derde ronde te vinden om leesstrategieen te onderwi-zen die met name geschi k t was voor de zwakk ere derde rond e leerlingen we hebben daarom geprobeerd aan 1 de samenvitter leest op wat die opgeschreven heeft te s l uiten bij de behoeften en mogelij kheden bij de tweede ronde van deze categorie leerlingen in de hoop dat 2 bekijk of jullie het leesdoel hebben bereikt misschien ze daardoor tot betere leerresultaten zouden moeten er dingen bij of weg of veranderd de samen komen we zouden nader moeten onderzoeken vatter schrijft dat op of een methode a l s deze inderdaad tot betere prestaties leidt bij deze leer l ingen voordat we voorbeeld 2 gebruikte procedure voor het dat gaan doen zouden we echter graag sugges lezen in groepen ties hebben van lezers van moer vooral docen ten zou u het zien zitten om leerlingen op mige leerlingen probeerden wel dieper op de deze manier te l aten werken wat zijn volgens tekst in te gaan maar ze kregen hun medeleer u de mogelijkheden en onmogelijkheden van lingen meestal niet of alleen met moeite mee deze methode wij zijn zeer be-nieuwd aan het leesdoel besteedden de leerlingen weinig aandacht ze hadden hun handen waar noten en literatuu r schijnlijk vol aan het althans in grote lijnen vervullen van hun rol en het volgen van de i reageren op een te k st gebeurt voor een groot regels deel onbewust h et wordt zichtbaar als iemand we zijn nu een tweede versie van het mate opmerkingen of tekens in de marge zet naa r iggz i mo-er 5 aanleiding van een tekst iets in een ander boek will van pee r gaat op zoeken zijn verontwaardiging toont enzovoort wij hebben in ons programma de leerlingen een vaste procedure en rollen gegeven wat lene mie n e mutte voor instr u ctie b rown palincsar hebben ge geven is ons niet geh eel duidelijk geworden aftelrijmp-jes en uit de protocolfragmen ten in hun arti kel is echter af te leiden dat deze in-structie opener hun literaire functies moet zijn geweest dan die van ons d e beschreven procedure kan zodra deze ver kort is gebruik t worden in de fase van het materiaa l zoek en voor een werkstuk h et doel van het lezen van een aantal

teksten is dan in binnenkort verschijnt lees meer fruit van will houden en ideeën vinden voor het werkstuk van peer idit boek gaat over kinderen en literatuur verder zou een vergeleijkbare procedure ont het hier volgende artikel is een voorpublicatie van worpen kunnen worden voor het schrijven in hoofdstuk 4 waarin aftelrijmpjes als vorm van die procedure zou men deze strategieën aan orale kindercultuur in hun functionele samenhang bod kunnen laten komen vragen stellen die de beschreven worden die functies zijn niet alleen tekst moet beantwoorden ordenen formule belangrijker maar ook minder voor de hand liggend ren regelen dan volwassenen meestal veronderstellen bij het leren en verwerken van teksten zou het doel kunnen luiden hoofdzaken vinden en in verband brengen met elkaar en met reeds toen in 1991 voor de nominatie van de ako aanwezige kennis eigen meningen en ervaringen prijs ook een kinderboek werd aanbevolen was gen dat aanleiding voor heel wat hoofdzakelijk negatieve commentaren in de media de kinblankesteijn e l van der leeuw vernieuwerliteratuur lijkt niet tot de echte literatuurwing van leesonderwijs strategieën en rou te behoren dat is op zich een merkwaardig tines in moer 1991 78 p 234 245 gegeven want kinderen gebruiken frequent brown a l a s palincsar guided coopera tekstvormen die wat hun structuur en functies tive learning and individual knowledge ac betreft grotendeels met die van de volwassen quision in l b resnick ed knowing literatuur corresponderen dat blijkt bij voor learning and instruction hillsdale 1989 p 393 beeld uit de poëtische teksten die ze zelf produ 45 1 ceren een vorm daarvan aftelrijmen wordt in gerritsen a leesvaardigheid hoezo leesvaar het hiernavolgende beschreven uit de bestu digheid in moer 1990 5 p 178 179 dering van dergelijke rijmen wordt duidelijk loon r van m visser overleven is ook een dat literatuur in het leven van kinderen heel wat strategie in moer 1990 8 p 339 348 belangrijker is dan de genoemde negatieve ruten e leesvaardigheidsdidactiek een an commentaren veronderstellen dere weg in moer 1990 a g p 370 372 in tegenstelling tot wat men vaak meent verhoeven l d e noodzaak van functionaliteit ontwikkelen jonge kinderen ook spontaan uit in moer 1990 5 p 173 174 zichzelf literaire activiteiten freud zag zelfs wendel de jooode b van naar een strategie de oorsprong van de literaire belangstelling in georiënteerde leesvaardigheidsdidactiek in het kiekeboe spel dat kleuters zo vol over moer 1990 5 p 173 174 gave met hun ouders spelen in ieder geval hebben veel spelletjes van kinderen duidelijke literaire ingrediënten het spelen van rollen theater fantasie of een narratieve structuur in dit artikel gaat het over literaire producten die door kinderen zelf worden voortgebracht naast verhalen zijn dat ook teksten met ee n 6 moer 1991 i